

IJODIY RIVOJLANISH FAOLIYATI ORQALI BOLALARDA BADIY IJODIY QOBILIYATLARNI SHAKILLANTIRISH

Ortiqova Gulshan Toshpo'latovna

*Buxoro pedagogika kolleji "Maktabgacha ta'lim"
Kafedrası "Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash"
o'quv amaliyoti o'qituvchisi*

Annotatsiya. Ushbu maqolda maktabgacha yoshidagi bolalarda ijodiy qobiliyat xususiyatlarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etishi, ijodiy qobiliyatlar rivojlanishi uchun zamin bo'lgan sifatlarning mavjudligi va mustaqil fikrlash ko'nikmasining taraqqiyoti bolaga ta'lim jarayonidagi turli vaziyatlarga muvaffaqiyatli moslashish, o'zgargan holatlarni anglay olish hamda o'zining bilish jarayonlari va xulq-atvorini unga mos tarzda yo'naltira olish imkoniyatlari haqida fikr yuritilgan.

Kalit so'zlar: Ijodiy qobiliyat, pedagogik faoliyat, kreativ shaxs, ijodiy, mustaqil fikrlash, ijodkor ijodiy qobiliyatlar, maktabgacha ta'lim tashkiloti.

Annotation: In this article, the importance of developing creative abilities in preschoolers, the presence of qualities that underlie the development of creative abilities and the development of independent thinking skills, help the child to successfully adapt to various situations of the educational process. about the possibilities of managing Zina's cognitive processes and behavior in the way that suits him.

Keywords: Creative ability, pedagogical activity, creative personality, creative, independent thinking, creative creative abilities, preschool organization

Maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'limning boshlang'ich qismi hisoblanadi. U bolaning sog'lom va rivojlangan shaxs bo'lib shakllanishini ta'minlab, o'qishga bo'lgan ishtiyoqini uyg'otib, tizimli o'qitishga tayyorlab boradi. Bugungi kunda maktabgacha yoshdagi bolalarga ta'lim-tarbiya berish jarayonida tarbiyachilarning oldiga yangicha kasbiy va shaxsiy sifatga ega bo'lish vazifasi qo'yilmoqda

Bolaning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va yaxshilash hammaga ma'lum narsalarni o'zgartira olishi va ijodiy foydalana bilish, sifat jihatdan yangiliklarni yaratish juda katta ahamiyatga ega bo'lib bormoqda. Bolaning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish, albatta, uning bevosita faoliyatida namoyon bo'ladi va rivojlanadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarning **ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha mashg'ulotlar** bolaning shaxsini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu sohada olimlar va psixologlar tomonidan olib borilgan barcha tadqiqotlar, ijod qobiliyatiga ega bo'lgan bolalarning yanada barqaror ruhga ega ekanligi, ular bilan muloqot qilish va do'stona munosabatda bo'lishlarini isbotlaydi. Kichik yoshda,

kompleks rivojlanishga, ya'ni maktabgacha yoshdagi bolalarning adabiy, badiiy va musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor berish tavsiya etiladi. O'yin orqali ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish eng yaxshisidir.

Mutaxassislarining fikricha, bolalar ijodiy qobiliyatlarning rivojlanishiga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatishi mumkin:

- ijodkor kishilar bilan muloqot ko'lamining kengligi;
- taqlid uchun namuna bo'la oladigan kattalar olamining mavjudligi;
- ota-ona va bolalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning demokratik uslubga ega ekanligi;
- bolaga hissiy jihatdan o'zini namoyon etish uchun imkoniyat berilishi;
- kattalarning faol va arboblarga xos maqomi;
- bolalarni mustaqil mehnatga erta jalb qilinishi;
- turli to'garaklarga jalb qilish orqali ijodiy faoliyatga yo'naltirish;
- o'z tajribasidagi yangi ma'lumotlarni bilishdan quvonishi;
- bolalarning tadqiqotchilik ishiga ijobiy munosabatda bo'lishi;
- bolalar faoliyatidagi yutuqlarni o'z vaqtida rag'batlantirish;
- intellektual imkoniyatlarini rivojlantirish bo'yicha tegishli mashqlar bilan shug'ullanishi uchun zarur shart-sharoit yaratish va boshqalar.

Ijodiy qobiliyatning rivojlanishiga ijobiy ta'sir etuvchi omillar bilan bir qatorda uning taraqqiyotiga salbiy ta'sir etuvchi holatlar ham mavjud.

Ota- onalarga tavsiyalar:

- bolangizning dunyoqarashini boyitish, ijodiy rivojlantirish maqsadida ko'proq har xil voqealarga boy kitoblarni o'qib bering;
- o'zingizning kasbingiz haqida gapirib bering va ishxonangizga sayrga olib boring, kasb tanlash ehtiyoji tug'iladi;
- bolangizni tez-tez sayrlarga olib chiqing, ijodiy rivojlanadi;
- sayr vaqtida tabiatdagi ranglar, predmetlar va hayvonot dunyosi haqida to'liq tushuncha bering, ekologik tarbiyasi oshadi;
- bolangiz savol bersa urushmang, savollariga to'liq javob bering, ongi o'sadi;
- bolangizni mustaqil ish qilishga o'rgating, u katta bo'layotganini his qilsin;
- bolangizga oilasini sevishga, ardoqlashga o'rgating, zero Vatan ostonadan boshlanadi;

Shunday qilib, bolalar ijodiy qobiliyatlarini uning ijtimoiy-psixologik taraqqiyoti mahsuli bo'lib, muntazam o'zaro ta'sir etib boruvchi ko'plab omillarning inson ruhiyatiga ta'siri natijasi hamda ta'limga pedagogikpsixologik tayyorlikning eng muhim ko'rsatikichidir. Ijodiy rivojlantirish omillari bolaning ijodiy faoliyatida ijodiy intilishi, ijodiy qobiliyati, ijodiy qobiliyat maqsadi, yo'nalishi va o'zini boshqara olishida ko'rinadi va uni o'zining faolligi, o'zini-o'zi boshqara olishi bilan yetuk rivojlanayotgan, o'sayotgan shaxsga aylanayotganini bildiradi.

Qobiliyatlarni shakllantirish haqida gapirganda, bolalarning ijodiy qobiliyatlarini qaysi yoshda rivojlantirish kerakligi masalasiga to'xtalib o'tish kerak. Psixologlarda ijodiy qobiliyatlarni juda erta yoshdan boshlab rivojlantirish kerak degan faraz mavjud. Bu gipoteza fiziologiyada o'z tasdig'ini topadi. Bolaning miyasi ayniqsa tez o'sadi va hayotining birinchi yillarida "pishadi". Bu kamolot, ya'ni miya hujayralari sonining o'sishi va ular orasidagi anatomik bog'lanishlar mavjud tuzilmalar ishining xilma-xilligi va intensivligiga ham, yangilarining shakllanishiga atrof-muhit tomonidan qanchalik rag'batlantirilishiga bog'liq. Psixologik nuqtai- nazardan, maktabgacha yoshdagi bolalik ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun qulay davr hisoblanadi, chunki bu yoshda bolalar o'ta izlanuvchan, ularda atrofdagi dunyoni o'rganishga intilish kata bo'ladi. Bolalar ijodiy qobiliyatini rivojlantirish uchun asos - bu birinchi navbatda erkinlikdir.

Ota-onalar bolani majburlamasliklari kerak. Bu borada muvaffaqiyatga erishish uchun sabrtoqat va muayyan taktika talab etiladi - ota-ona bolaning fikrini tinglashi, har qanday ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirishi kerak. Ota-onalar va o'qituvchilar qiziquvchanlikni rag'batlantirish, ularga bilim berish, turli tadbirlarga jalb qilish orqali bolalar tajribasini kengaytirishga hissa qo'shadilar. Tajriba va bilimlarni to'plash kelajakdagi ijodiy faoliyat uchun zaruriy shartdir. Bundan tashqari, maktabgacha yoshdagi bolalarning fikrlashlari katta yoshdagi bolalarnikiga qaraganda ancha erkindir. Bolalar ijodkorlikni namoyon qilishi uchun ularga ushbu xususiyatlarning barchasi birlashtirilishi kerak. Bizga ma'lumki maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalar ijodkorligini rivojlantirish bo'yicha turli mashg'ulotlar tashkil qilinib bolalar ijodiy fikrlashga yo'naltiriladi. Ota-onalar bolani majburlash va majburlamasliklari kerak. Bu borada muvaffaqiyatga erishish uchun sabr-toqat va muayyan taktika talab etiladi. Ota-ona bolaning fikrini tinglashi, har qanday ijodiy faoliyatga bo'lgan qiziqishini rag'batlantirib borish kerak.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ta'limda ijodiy qobiliyat shunchaki bir ehtiyoj emas, balki uning avangardidir: Bolalar ijodiy qobiliyatini rivojlantirish uchun asos - bu birinchi navbatda erkinlikdir. Bolalarning ijodiy rivojlanishining muhim sabablaridan biri ularning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi PQ-3305-son "O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi qarori.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrdagi PQ-2707-son "2017-2021-yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi [qarori](#).

3. “O‘zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yiladigan davlat talablarini tasdiqlash haqida”gi O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha Ta’lim Vazirining buyrug‘i. Ro‘yxat raqami № 3032. 03.07.2018-y.
4. Grosheva I., Yestafyeva L., Maxmudova D., Nabixanova Sh., Pak S., Nazarova V. G., Abdunazarova N., Isxakova M. “Ilk qadam” Maktabgacha ta’lim muassasalari uchun Davlat o‘quv dasturi, to‘ldirilgan ikkinchi nashr. Toshkent-2022.
5. Grosheva I., Shivaldova N., Rizayeva X., Kuryayeva I., Nekrasova Y., Xaziyeva L. Ekologik ta’lim va tarbiya bo‘yicha Maktabgacha ta’lim muassasalari uchun “Yer sayyorasi – umumiy uyimiz” parsial dasturi. Toshkent-2022.
4. Yestafyeva L., Nabixanova Sh., Pak S., Usmonova D., Ashrabxo‘jayeva M., Rizayeva X., Nuritdinova L., Karimova F., Nurmuhamedova G., Muhamadaliyeva M., Musayeva G., Gayfulina F. “Maktabgacha ta’lim tashkilotida ta’lim jarayonini mavzuli rejalashtirish (katta guruh)”. Toshkent-2018.
6. Yestafyeva L., Nabixanova Sh., Pak S., Isxakova M., Kim N., Rizayeva X., Kayalova Y., Nuritdinova L., Maxmudova V., Vlasova Y., Buyanova N., Daukayeva A., Karimova F. “Maktabgacha ta’lim tashkilotida ta’lim jarayonini mavzuli rejalashtirish”. Toshkent-2018.
7. O‘.Q.Tolipov, M.Usmonboyeva. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari.-T.: «Fan»2006 yil, 298b. 2. Egamnazarova Sh. M. “Tarbiyaviy ishlar metodikasi” Ilim ziyo T.: 2016y.
8. Sodiqova SH.A. Maktabgacha ta’limda markazlar faoliyati va uslubiyoti. T.: 2022yil.
9. Alieva E.G. Ijodiy qobiliyat va uning rivojlanish shartlari // Ta’lim faoliyatini psixologik tahlil qilish M.: IPAN. 1991.
10. Ponomarev Ya.A. Ijodiy fikrlash psixologiyasi.- M., 1960
11. Vygotskiy L.S. Ta’lim psixologiyasi // Psixologiya: klassik asarlar. № 3. - M., 1996.
12. Azarova L.N. Boshlang‘ich maktab o‘quvchilarining ijodiy individualligini qanday rivojlantirish kerak // Boshlang‘ich maktab, 1998 yil, 4-son 80-81 betlar.